

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Gimnázium; Általános, klasszikus, szakgimnázium

ZENE

Kötelező tantárgy (70 óra)

Tanterv

Ljubljana 2022

Gimnázium; Általános, klasszikus, szakgimnázium

ZENE

Kötelező tantárgy (70 óra)

Tanterv

A tantárgyi bizottság tagjai, szerzők:

Dragica Žvar, Zavod RS za šolstvo/SzK Oktatási Intézete, elnök

dr. **Darja Koter**, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, tag

mag. **Bogdan Borot**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, tag

dr. **Barbara Sicherl Kafol**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, tag

mag. **Ivanka Mori**, Zavod RS za šolstvo/SzK Oktatási Intézete, tag
Mihaela Kerin, Zavod RS za šolstvo/SzK Oktatási Intézete, tag

Bojana Kralj, Osnovna šola Sežana, tag

Alenka Kovačič, Osnovna šola Trnovo, Ljubljana, tag

Simona Košak, Osnovna šola Brdo pri Lukovici, tag

mag. **Milka Ajtnik**, Glasbena šola Radlje ob Dravi, tag

Manica Habjanič Gaberšek, Gimnazija Bežigrad, tag

Hedvika Ravnik, Gimnazija Piran, tag

Marija Mihevc, Gimnazija Vič, tag

A tanterv korszerűsítésekor a zenei tantárgyi bizottság a jelenleg érvényben lévő, 1998. évi tantervet vette alapul.

A tantervet bírálták:

Branka Rotar Pance, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Lidija Černuta Nowak, Srednja pedagoška šola in gimnazija Ljubljana

Szerkesztette: **Katja Križnik és Nataša Purkat**

Lektorálta: **Mateja Tušek**

Magyar nyelvre fordította: **Leemeta d. o. o.**

A magyar szöveg szaklektora: **Eva Bažika Orban**

A magyar szöveg nyelvi lektora: **Annamária Merényi**

Kiadta: Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport/SZK Oktatási, Tudományos és Sportminisztériuma, Zavod RS za šolstvo/SZK Oktatási Intézete

A Minisztérium részéről: dr. **Simona Kustec**

Az Intézet részéről: mag. **Vinko Logaj**

Online kiadás

Ljubljana, 2022

A Szlovén Köztársaság Köznevelési Szaktanácsának 110. ülésén, 2008. február 14-én került elfogadásra.

URL hozzáférés:

http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2021/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [98491651](#)

ISBN 978-961-03-0639-9 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

TARTALOMJEGYZÉK

1. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA	1
2. ÁLTALÁNOS CÉLOK/KOMPETENCIÁK	2
3. CÉLOK ÉS TARTALMAK	3
3.1. FEJLESZTÉSI CÉLOK.....	3
3.2. TARTALMAK	4
4. VÁRTHATÓ TELJESÍTMÉNY/EREDMÉNYEK.....	7
5. TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK	8
6. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ.....	10
7. A TUDÁS ÉRTÉKELÉSE	12

1. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A zene az ember életének része, kísérője, minden ember joga és szükséglete. A zeneművészet ismerete és megértése lehetővé teszi a diák számára, hogy előadással, zenehallgatással, alkotással, valamint kreatív újraalkotással fejlessze értékeit és saját identitását.

A zene tantárgy során a gimnáziumban a diák bővíti zenei ismereteit, elmélyíti megszerzett tudását, ezáltal formálódik a zeneművészet iránti esztétikai érzékenysége és értékelőképessége. A kiválasztott tartalmak megfelelnek a diákok általános és zenei intelligenciájának. A tartalmak és a tevékenységek arra ösztönzik a diákokat, hogy kritikusan értékeljék a zenét, és kísérőtársnak tekinték a különböző élethelyzetekben.

A zene tantárgyközi kapcsolatai interdiszciplináris és transzdiszciplináris formában nyilvánulhatnak meg. A diák számára lehetővé teszik, hogy megismerje és megértse a zene szerepét a különböző társadalmi, művészeti és tudományos területeken.

A zene tantárgy a gimnáziumban a diákok számára lehetővé teszi, hogy kifinomult hallgatókká, előadókká és zenekedvelőkké fejlődjenek, mivel a zenei események személyes átélése révén megismerik a kulturális értékek és szükségletek dimenzióit.

A zene tantárgy hozzájárul a szlovén zenei identitás kialakításához, valamint az európai és a világ kulturális életébe történő integrálásához.

2. ÁLTALÁNOS CÉLOK/KOMPETENCIÁK

Általános célok:

- pozitív érzelmek felkeltése a zene iránt;
- a zenéhez való cselekvő viszony kialakítása;
- az esztétikai és általános műveltség fejlődésének elősegítése a zene hallgatása, előadása és alkotása révén;
- az érdeklődés és felelősség kialakítása a zenei tevékenység különböző formái iránt;
- pozitív viszony és felelősségérzet kialakítása a szlovén, valamint a világ zenei kultúrájával szemben;
- a különböző zenei kultúrák iránti érzékenység és tolerancia fejlesztése;
- a szlovén és a világ zenei kultúrája szempontjából fontos zenei értékek kialakítása;
- pozitív viszony kialakítása az aktív zenehallgatás, zenei előadás, zenealkotás és -befogadás iránt;
- különböző zenei korszakok, zsánerek és műfajok ismerete;
- a zene kritikai megítélésének és értékelésének a fejlesztése;
- az egészséges hangkörnyezetre való nevelés;
- a zene összekapcsolása más művészetekkel, tantárgyakkal és területekkel;
- a zenei fogalmak és a zenei nyelv törvényszerűségeinek a megismerése;
- a zenei nyelven történő kommunikáció fejlesztése;
- a zenei élmények és előadások kifejezése mozgással, tánccal, képzőművészettel és szöveges előadásokkal;
- a zenei ismeretek alkotó felhasználására való ösztönzés az iskolai és az iskolán kívüli nevelésben, valamint a szakmai képzésben;
- a számítástechnikai eszközök használatának a fejlesztése.

3. CÉLOK ÉS TARTALMAK

3.1. Fejlesztési célok

ZENEHALLGATÁS

A diák:

- felismeri a hangszereket és azok együttesét,
- megkülönbözteti a kifejező elemeket,
- elemzi a zenei formákat és azok létrejöttét,
- figyelmesen és élményszerű–elemző módon hallgatja a zenei tartalmakat,
- értékeli a meghallgatott zenét,
- kritikusan reagál a zenei alkotások előadásmódjára.

KIVITELEZÉS

ÉNEKLÉS

A diák:

- elmélyíti az énektechnikáját, valamint a dallamok és dalok előadását,
- értékeli a saját és az osztálya teljesítményét az énekművek előadásában.

ZENÉS–HANGSZERES ELŐADÁSMÓD

A diák:

- elmélyíti az előadástechnikáját, a hangszeres dallamok vagy azok részleteinek előadását,
- értékeli a saját és az osztálya teljesítményét a hangszeres művek vagy azok részleteinek előadásában

ZENEALKOTÁS

A diák:

- feltárja a hangjelenségeket, valamint rövidebb vagy hosszabb zenei egészeket alkot,
- improvizál,
- zenei kíséreteket és feldolgozásokat alkot,
- dalokat és más egyszerű zenei formákat alkot,
- felveszi a saját zenéjét, és kritikusan viszonyul ahhoz,
- kifejezi a zenei tartalom élményeit művészeti, verbális és mozgásos–táncos előadásmódban,
- feltárja a zenei tartalom modern technológiával történő kifejezésének a lehetőségeit.

A ZENEI NYELV

A diák:

- elmélyíti a szlovén és a világzene művészetének fejlődésével kapcsolatos ismereteit,
- felismeri, összehasonlítja, azonosítja a 20. és 21. századi zene alapvető jellemzőit, értékeli azokat, továbbá ismeri a stílusok, a zsánerek és a műfajok pluralizmusát,
- elmélyíti a zenei alakítás elemeinek a megértését,
- a zenei tevékenységekben használja a zenei lejegyzéseket,
- megérti és használja a zenei kifejezőeszközöket,
- figyelemmel kíséri a zenei eseményeket, értékeli azokat, továbbá kritikusan viszonyul azokhoz,
- tisztában van a média hatásával és a manipuláció lehetőségével,
- megérti és használja a hangversenylistákat, programokat, felhívásokat és hozzászólásokat,
- ismeri és használja a zenével kapcsolatos zenei forrásokat, összekapcsolja a zenével kapcsolatos információkat, és kreatív módon felhasználja azokat az iskolai és az iskolán kívüli tevékenységekben.

3.2. Tartalmak

JAVASOLT TÉMAKÖRÖK	A TÉMAKÖRÖK TARTALMI MEGHATÁROZÁSA
A hang tudománya	• Hangjelenségek, • hangérzékelés, • térakusztika, • egészséges hangkörnyezet.
Zenei lejegyzés	• A kottairás fejlődése és formái. • Orientációs képesség és a kottaképek használata: - időbeli elemek: ritmus, ütemmérték, tempó, ütemváltás, - térbeli elemek: hangok, hangközök, hangrendszerek és együtthangzás, - dinamika, - artikuláció.
Vokális és hangszeres kifejezőeszközök	• Énekhangok, • énekegyüttesek, • a hangképzés alapjai, • a hangszerek besorolása és jellemzői, • hangszeres együttesek.

Zenei formák

A zenei alkotás és újraalkotás idő- és térbeli fejlődése

- Zenei-formai elemek,
 - zenei formák vokális, hangszeres és vokális-hangszeres művekben,
 - zenei formák a 20. és 21. században.
-
- Zene és szertartás,
 - zene a szertartásokban az ókori kultúráktól az újkorig;
 - a középkor és a reneszánsz hangzása – a vokális zene korszaka
 - egyházi és udvari/világi zene,
 - polifonikus és homofonikus zenei mondat,
 - J. P. Gallus,
 - zenei alkotás Szlovéniában a reformáció idején;
 - a nemesség és a polgárság zenéje – a hangszeres zene térnyerése
 - a zene társadalmi vonatkozásai a barokkban és a klasszicizmusban,
 - a vokális, hangszeres és színpadi zene a barokkban és a klasszicizmusban,
 - a zenei alkotás és újraalkotás a szlovén etnikai területen a 17. és a 18. században;
 - a zenei romantika
 - zene – a nemzeti hovatartozás kifejezése,
 - a szlovén nemzeti öntudat ébredése,
 - abszolút- és programzene,
 - a vokális-instrumentális és az instrumentális zenei formák,
 - opera – az összművészeti alkotás,
 - zene és tánc;
 - az új zene
 - a 20. és 21. század zenei sokszínűsége/sokfélesége,
 - a multikulturalizmus,
 - a szlovén zenei kreativitás és az európai stílusmozgalmak.

Szlovén népzene és etnológia

- Népdal – az epikus és lírai témakör,
- a szlovén térségek többszólamúsága,
- a néptánc és népi hangszeres zene,
- a népzene motívumai a szlovén zeneszerzők műveiben,
- az etno zene.

A zene és egyéb művészetek Zenei szakmák, intézmények és egyesületek	• Zene és képzőművészet, • zene és irodalom, • zene a színházban, a filmben és videófelvevételekben, • a multimédia. • Zenészek a kultúrában, az oktatásban és a tudományban,
Zenei pluralizmus	• Klasszikus, népszerű és szórakoztató zene, • dzsessz, • a zene és a társadalomkritika, • társastánc, • a tömegkultúra és a zene, • számítógépes zene.

4. VÁRTHATÓ TELJESÍTMÉNY/EREDMÉNYEK

A várható eredmények a kitűzött célok, tartalmak és kompetenciák alapján határozhatók meg. A tanár az órák megtervezésével és lebonyolításával felelős a diákoktól elvárt eredmények eléréséért, a diákok pedig a munkájukkal és felelősségteljes magatartással, a képességeiknek megfelelően járulnak mindehhez hozzá. A várható eredményeket általános értelemben határozzuk meg, ami azt jelenti, hogy a diákok különböző mértékben és taxonómiai szinteken fogják azokat elérni.

A diák:

- ismer különböző korokból származó, különböző formájú és összetételű szlovén, valamint külföldi zeneművekből álló válogatást;
- egy-, két- és többszólamú dallamokat énekel a szlovén, valamint a külföldi zenei irodalom válogatásaiból;
- hangszeren elő tudja adni zenei kíséretet és dallamok válogatását;
- az éneklésbe és a hangszerjátékba értelemszerűen bevon interpretációs elemeket, és tudja, hogyan kell azokat használni;
- a képességeinek megfelelő vokális és (vagy) hangszeres tartalmakat alkot;
- kritikusan viszonyul a zenei alkotásokhoz és újraalkotásokhoz;
- alkalmazza a kottaírást előadás, hallgatás és alkotás során;
- megkülönbözteti a zenei formákat és műfajokat;
- ismeri és felismeri a környezetében a zenei tevékenységekben való részvétel lehetőségeit;
- ismeri az autentikus népzenei hagyományt;
- megkülönbözteti az énekhangokat, a hangszereket, a vokális, hangszeres és a vokális-instrumentális formációkat;
- ismeri különböző zenei korszakok, társadalmak és szakmák szlovén, illetve külföldi zenei alkotóit, újraalkotóit, előadóit és alkotótársait;
- ismeri, megkülönbözteti és tagolja a zenei formákat, továbbá azok formai részeit;
- ismeri a zeneművészet tér- és időbeli fejlődését;
- használja a zenei forrásokat, az interaktív médiát és a korszerű technológiát;
- ismeri és használja a zenei nyelvet.

5. TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK

A zene összefonódik az ember alkotói tevékenységével és életével, ezért fontosak a tantárgyközi kapcsolatok. Ezek a tanulási folyamatban különböző területeken, valamint a társadalom- és természettudományi tantárgyakkal való összefüggésekben valósulhatnak meg. A tantárgyközi kapcsolatok kiválasztása és megvalósítása az 1. évfolyamban főleg vízszintes vonatkozású.

A tantárgyközi kapcsolatok értelemszerű bevonása a tanulási folyamatba a diák számára lehetővé teszi:

- a zenének az irodalmi és más művészeti műfajokkal való összefüggéseinek a felismerését;
- a zenei kultúra és a történelmi-társadalmi mozgalmak közti kölcsönös összefüggések mélyreható megértését;
- a szlovén tájak és más földrajzi környezetek zenei jellemzőinek a feltárását;
- a zenehallgatás, az éneklés és a hangszeres zenélés biológiai folyamatainak az ismeretét;
- a hangok keletkezésének és a hangjelenségek törvényszerűségeinek a megértését,
- a számítógépes programok megismerését és a zenében való alkalmazását.

A tantárgyközi kapcsolatok meghatározása:

Szlovén és idegen nyelvek: dalszövegek mint a zenei alkotások inspirációi; irodalmi témák a programzenében és a librettóban; a szöveg szerepe a zenei formákban; a szöveg és a zene koherenciája vagy üzenete; népi irodalom; művészi szövegek értelmezése és értékelése; hazai és külföldi irodalom; lírai műfajú szövegek, epikai műfajú szövegek; dalszövegek; a szavak jellemzője és a hangsúlyok a zenében.

Történelem: történelmi korszakok; a zene fejlődésének jellemzői és idővonala; társadalmi mozgalmak, a népek története; nemzeti eszmék; zenei alkotások a történelmi és társadalmi környezet tükrében; a tánc és a társadalom fejlődésének kölcsönös összefüggése.

Képzőművészet, művészettörténet: a zenével kapcsolatos intézmények építésze; grafikai elemek a kortárs zenei lejegyzésben; zenei motívumok ábrázolása — zenei ikonográfia; zeneszerzőkről készült képzőművészeti alkotások; az esztétikai kommunikáció és annak értékelése; forma, kontraszt, egyenlőség, szín, harmónia, kompozíció, motívum.

Földrajz: világ - és regionális kulturális központok; a népdalok mint a regionális környezet vetületei; szlovén etnikai térség; népi tematikák a zeneszerzők műveiben; a természeti és kulturális örökség.

Informatika: a zene és a zenével kapcsolatos információk a világhálón; zenei tartalmak alkotása, felvétele, lejátszása; digitális írásműveltség.

Fizika: hang; oszcilláció, frekvencia, hangtovábbítók — hangszórók, hangvevők; sebesség, hangerő; hangelemzés.

Matematika: arányok, adatok gyűjtése, osztályozása, értelmezése, adatok bemutatása

táblázattal vagy ábrával.

Biológia: környezet; érzékszervek, hallás, fül, légzőszervek, légutak, légzés, beszéd; éneklő szerv.

Testnevelés: motorikus készségek (koordináció, sebesség, mozgékonyág, pontosság), nem-verbális kommunikáció, mozgásalkotás, nép- és társas táncok, pantomim, mozgáslazítás, légzési gyakorlatok; egészséges környezet.

6. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A zene tantárgynál megvalósuló tevékenységek és tartalmak hozzájárulnak a diákok általános és zenei fejlődéséhez, továbbá fejlesztik az életen át tartó tanuláshoz szükséges képességeket. A tantárgy lehetővé teszi a nemzeti identitás erősítését és a nemzeti örökséghez való viszony mélyítését. A zene tanulása és tanítása akkor lesz sikeres, ha holisztikus, érzéki, aktív és kreatív hozzáállással valósul meg. Ez a megközelítés lehetővé teszi az operatív és fejlesztési célok elérését az érzelmi, társadalmi, motoros és kognitív fejlődés területén.

A tanterv bővíti a diák zenei ismeretét, ami a gyakorlatban a gondosan és gazdaságosan megtervezett és lebonyolított órák során valósul meg. A tanár önállóan formálja az egyéni tanulási témaköröket azáltal, hogy értelemszerűen összekapcsolja az egyes zenei tevékenységeket az operatív és a fejlesztési célokkal, valamint a tartalmakkal. A tanár a tartalmi sorrendet és annak mélységét, valamint a munkamódszereket és –formákat a diákok igényeiknek, képességeiknek és elvárásaiknak megfelelően alakítja ki.

A tanterv nem jelzi a témakörök sorrendjét, de a témakörök jelentik azokat a kiindulási pontokat, amelyek különböző tartalmi megközelítéseket tesznek lehetővé. A zenehallgatás, -előadás, valamint -alkotás a javasolt témakörök és tevékenységek különböző kombinációjának a segítségével történik. A megszerzett tapasztalatokat bemutatjuk és megvitatjuk. Ez olyan megközelítést és magyarázatot igényel, amely megelőzi a zenei törvényszerűségeket, valamint a történelmi tények verbális bemutatását. A tanároknak aktív munkaformákat és módszereket kell alkalmazniuk.

A **zenehallgatás** közbeni újraalkotás során fejlesztjük a tapasztalati-elemzői észlelés és értékelés képességet. A legfontosabb a zenei élmény, amely a zenei tartalmak elsajátítása mellett növeli a koncentrációs képességet, a figyelmet és a kitartást. A zenehallgatás során a zenei elemek felismerése és a zenei formák felbontása mellett külön figyelmet szánunk a hallgatott zenemű értékelésére, mégpedig kritikai vita, összehasonlítás, értékelés és a művészileg értékes fogalmak megértetése révén. Az előadás meghallgatása szintén fontos szerepet játszik a saját és mások előadói teljesítményének az értékelésében.

A fellépést énekléssel és hangszeres zenéléssel valósítjuk meg. Az **éneklést** olyan művek válogatásával ösztönözzük, amely a művészi és kommunikációs érték mellett figyelembe veszik a serdülő fejlődési szakaszát, énekes képességeit és érdeklődését. Ösztönözzük az a cappella éneklést, egy és több szólamban, beleértve a népi többszólamúságot és a hangszereken kísért éneklést. A **hangszeres zenélés** önálló formában vagy énekes kíséretként valósul meg. A diákok hangszeres műveket adnak elő saját, improvizált, elektroakusztikus és elektronikus hangszerekkel, valamint Orff-, népi vagy klasszikus hangszerekkel. Az éneklést és a hangszeres zenélést táncsal kapcsoljuk össze. A diákokkal minden alkalommal értékeljük és értelmezzük a meghallgatott dal vagy szerzemény kiváltotta élményt.

A **kreativitás** minden művészeti tevékenység nélkülözhetetlen része. Ezt az iskolai oktatásban új vokális és hangszeres zenei tartalmak létrehozásával ösztönözzük. A diák kreativitását az érzések és élmények zenével való kifejezésével, azt más médiumokkal is társítva (pl.

irodalom, művészetek, mozgás és tánc) ösztönözzük.

A hangzó példákat a tanár az egyes tanórák tevékenységei és tartalma alapján jelöli ki. Ebben a tanárt szakmai végzettsége és kompetenciái segítik.

7. A TUDÁS ÉRTÉKELÉSE

A várható eredményeket általánosan határozzuk meg, ezért nem tükrözik a taxonómiai szinteket az értékelés során. A tanár egyenként állapítja meg a diákok eredményeit, különböző taxonómiai szintekre bontja azokat, és ehhez igazítja az osztályozást.

Az értékelés összetett és folyamatos. A tanár figyelemmel kíséri a diák eredményeit, amelyek a zenei tartalom megértésében, felhasználásában, elemzésében és szintézisében nyilvánulnak meg. Az értékelés során a tanár figyelembe veszi a diák visszajelzéseit és érdeklődését az egyéni zenei tevékenységek iránt, valamint az aktív részvételét, kommunikációs képességét és a kreativitását.

A tudásfelméréssel a tanár visszajelzést kap a diákok értékrendjéről és hozzáállásáról (a zenéhez való viszonyulásukról, a másság tiszteletben tartásáról), és ezek rájuk gyakorolt hatásáról. A tanár a tudás minőségi felmérése és osztályozása érdekében figyelembe veszi a szakmai és didaktikai ismereteket, a különböző módszereket, a diákok egyéni jellemzőit, a következetességet, az objektivitást, a toleranciát, a tervezést, valamint az osztályozás nyilvánosságát.

A zene tantárgynál az ellenőrzés és értékelés következő formái alkalmazhatók: zenehallgatáshoz kapcsolódó tesztek, szóbeli és írásbeli ellenőrzés, illetve osztályozás, portfólió, szemináriumi dolgozat és fellépés.

A diákok eredményét értékelő formáknak összhangban kell lenniük a tudás ellenőrzésére és osztályozásra vonatkozó szabállyal.